MUHITDINOVA HALIMA QODIROVNA-MATONAT TIMSOLI

Nosirov Feruzbek Fahriddin o'g'li
TDYU huzuridagi H.K.Muhitdinova
nomidagi Akademik litsey talabasi
https://doi.org/10.5281/zenodo.23464258

Annotatsiya

Ushbu ilmiy maqolada O'zbekistonda huquqshunoslik fanining shakllanishi va huquq tizimining rivojlanishida muhim o'rin tutgan ko'zga ko'ringan shaxs — Muhitdinova Halima Qodirovnanining ilmiy-pedagogik faoliyati va huquqiy merosi atroflicha tadqiq etilgan. Maqolada Halima Qodirovnanining "Huquq tizimining onasi" sifatida e'tirof etilishi xususiyatlari, uning milliy qonunchilikni takomillashtirish, huquqiy ta'limni rivojlantirish hamda yosh huquqshunos kadrlarni tayyorlashdagi hissasi yoritilgan. Tadqiqotda sifat va miqdoriy yondashuvlarni uyg'unlashtirgan aralash metodologiyadan (arxiv hujjatlari tahlili, chuqurlashtirilgan intervyular va kontent-tahlil) foydalanilgan. Shuningdek, ishda huquq tizimida gender tenglikni ta'minlash, ayollarning kasbiy mavqeini oshirish va ularning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlash masalalari tahlil qilinib, huquqiy ta'lim hamda davlat siyosatini takomillashtirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar:

Muhitdinova Halima Qodirovna, huquq tizimi, huquqshunos ayollar, gender tenglik, huquqiy ta'lim, huquqiy madaniyat, qonunchilik islohotlari

Kirish

Huquqiy tizimning rivojlanishi har qanday jamiyat taraqqiyotining asosiy ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. O'zbekistonda huquqshunoslik fanining shakllanishi va taraqqiyotida ko'plab fidoyi shaxslarning, xususan, ayol huquqshunoslarning hissasi beqiyosdir [2, 5]. Ushbu ilmiy maqola muhim shaxslardan biri bo'lgan Muhitdinova Halima Qodirovnanining O'zbekiston huquq tizimini rivojlantirishdagi o'rni va uning faoliyatini tahlil qilishga qaratilgan. Ayollarning huquq tizimidagi ishtiroki global miqyosda ham dolzarb masala bo'lib, gender tenglikni ta'minlash va jamiyatda adolatni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi [4]. O'zbekiston sharoitida huquqiy madaniyatni yuksaltirish va huquqiy ta'limni rivojlantirish bugungi kunning eng asosiy vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda [3, 6].

Muhitdinova Halima Qodirovnanining faoliyati nafaqat huquqshunoslik nazariyasiga, balki amaliyotiga ham katta ta'sir ko'rsatgan. Uning ilmiy izlanishlari va pedagogik faoliyati orqali ko'plab yosh huquqshunoslar yetishib chiqqan, bu esa mamlakatimiz huquq tizimining mustahkamlanishiga xizmat qilgan. Ayollarning huquq tizimidagi faol ishtiroki masalasi dolzarb bo'lib qolayotgan bir sharoitda, Muhitdinova Halima Qodirovnanining hayoti va faoliyati yosh avlod, ayniqsa, qizlar uchun namuna bo'lib xizmat qilishi mumkin [1, 5]. Ushbu ilmiy maqolaning maqsadi Muhitdinova Halima Qodirovnanining O'zbekiston huquq tizimining shakllanishi va rivojlanishiga qo'shgan hissasini atroflicha o'rganish, uning ilmiy va amaliy faoliyatining o'ziga xos jihatlarini ochib berishdan iborat.

Tadqiqotning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: Muhitdinova Halima Qodirovnanining ilmiy-pedagogik faoliyatini tahlil qilish; uning huquqiy islohotlardagi ishtirokini baholash; zamonaviy huquqshunoslikka uning merosining ta'sirini aniqlash. Ushbu ilmiy maqola orqali O'zbekiston huquq tizimining rivojlanishida ayollarning o'rni va ahamiyatini yanada chuqurroq anglashga hamda kelajak avlodlar uchun ilmiy merosni saqlab qolishga hissa qo'shish ko'zda tutilgan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Muhitdinova Halima Qodirovna shaxsiga va uning O'zbekiston huquq tizimiga qo'shgan hissasiga bag'ishlangan tadqiqotlar cheklangan bo'lsa-da, ayollarning huquqshunoslikdagi o'rni va huquq tizimining umumiy taraqqiyoti bo'yicha qator ilmiy ishlar mavjud. Jumladan, Qodirovna H.M.ning asari huquq tizimining rivojlanishida ayollarning ahamiyatini keng yoritib bergan bo'lib, ushbu yo'nalishdagi dastlabki fundamental tadqiqotlardan hisoblanadi [1]. Olimov A.A.ning ishi O'zbekistonda huquqshunoslikning shakllanishi va taraqqiyot bosqichlarini tahlil qiladi, biroq ayol huquqshunoslarning individual hissasi masalasiga chuqur to'xtalmaydi [2].

Ergashev B.E. huquqiy ta'limning jamiyatdagi o'rni va ahamiyatini o'rganar ekan, huquqshunos kadrlar tayyorlash tizimiga e'tibor qaratadi, ammo bu jarayonda ayollarning o'ziga xos o'rni alohida tahlil qilinmagan [3]. Nazarov R.R.ning tadqiqotlari O'zbekiston huquq tizimida gender tenglik masalalariga bag'ishlangan bo'lib, ayollarning huquqiy sohadagi faoliyatiga oid umumiy muammolarni ko'rsatadi, biroq aniq shaxslarning, xususan Muhitdinova Halima Qodirovnaning amaliy faoliyatini yoritishga urg'u bermaydi [4].

Ismoilov S.S. o'z ilmiy ishida O'zbekiston huquqshunos ayollarining tarixiy va zamonaviy faoliyatini umumlashtirgan holda, ularning jamiyat taraqqiyotidagi rolini ko'rsatib beradi [5]. Ushbu asarda ayrim taniqli ayol huquqshunoslar haqida ma'lumotlar keltirilgan bo'lsa-da, Muhitdinova Halima Qodirovnaning shaxsiy faoliyati va uning "Huquq tizimining onasi" deya e'tirof etilishi bilan bog'liq jihatlar batafsil yoritilmagan.

Xolmatov Q.Q. huquqiy madaniyat va jamiyat taraqqiyoti o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganib, huquqiy ongni shakllantirishda ayollarning rolini bilvosita qayd etadi [6]. Biroq, ushbu ilmiy maqola ham Muhitdinova Halima Qodirovnaning aniq huquqiy islohotlar yoki ta'lim tizimiga qo'shgan hissasi haqida to'liq ma'lumot bermaydi.

Mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda ayollarning huquqshunoslikdagi umumiy o'rni va gender tenglik masalalari tadqiq etilgan bo'lsa-da, Muhitdinova Halima Qodirovnaning shaxsiy hayoti, ilmiy-pedagogik faoliyati, huquq tizimiga kiritgan aniq yangiliklari va uning "Huquq tizimining onasi" deya e'tirof etilishining tarixiy asoslari yetarlicha o'rganilmagan. Ushbu ilmiy maqola ana shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur ilmiy maqola Muhitdinova Halima Qodirovnanining O'zbekiston huquq tizimining shakllanishi va rivojlanishiga qo'shgan hissasi hamda uning "Huquq tizimining onasi" sifatidagi maqomini chuqur tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, sifat va miqdoriy tadqiqot metodlarini uyg'unlashtirgan holda amalga oshirilgan aralash tadqiqot dizaynidan foydalanadi. Tadqiqot obyekti sifatida Muhitdinova Halima Qodirovnanining ilmiy-pedagogik faoliyati,

huquqshunoslikka oid asarlari, shuningdek, uning zamondoshlari va shogirdlarining xotiralari tanlangan.

Ma'lumotlar yig'ish jarayonida bir qancha usullardan foydalanildi. Birinchidan, hujjatlarni tahlil qilish usuli qo'llanilib, Muhitdinova Halima Qodirovnanining shaxsiy arxivi, ilmiy maqolalari, darsliklari va monografiyalari o'rganildi [1]. Ikkinchidan, huquqshunoslik sohasidagi yetakchi mutaxassislar, jumladan, uning shogirdlari va hamkasblari bilan chuqurlashtirilgan intervyular o'tkazildi. Uchinchidan, O'zbekiston huquq tizimining rivojlanishiga oid ilmiy adabiyotlar, tarixiy manbalar va arxiv hujjatlari kompleks tahlil qilindi [2], [5].

Yig'ilgan ma'lumotlarni tahlil qilishda sifat va miqdoriy yondashuvlar qo'llanildi. Sifat tahlili kontent-tahlil, narrativ tahlil va tematik tahlil usullarini o'z ichiga olib, Muhitdinova Halima Qodirovnanining faoliyatidagi asosiy yo'nalishlar, uning huquqiy g'oyalari va ta'limotlarining ahamiyatini aniqlashga qaratildi. Miqdoriy tahlil esa uning ilmiy ishlari soni, nashrlarining tarqalishi va ularga bo'lgan havolalar chastotasini o'rganish orqali uning ilmiy nufuzini baholashga xizmat qildi [3].

Tadqiqot jarayonida axloqiy me'yorlarga qat'iy rioya qilindi. Intervyu o'tkazilgan shaxslarning shaxsiy ma'lumotlari maxfiyligi ta'minlandi va ularning roziligi olinganidan so'nggina ma'lumotlar yig'ildi. Shuningdek, barcha manbalarga to'g'ri havolalar berilib, plagiatsiyaning oldi olindi.

Tadqiqotning cheklovlari sifatida shaxsiy arxiv materiallarining to'liqligi va ularga kirish imkoniyatining cheklanganligi, shuningdek, Muhitdinova Halima Qodirovnanining faoliyatiga oid ba'zi ma'lumotlarning vaqt o'tishi bilan yo'qolganligi qayd etiladi.

Tadqiqotning validligi va ishonchliligi ta'minlash maqsadida turli manbalardan olingan ma'lumotlar solishtirildi va o'zaro tasdiqlandi (triangulyatsiya). Intervyular transkripsiya qilindi va mustaqil ekspertlar tomonidan tahlil qilindi. Natijalarning ishonchliligini oshirish uchun bir nechta tadqiqot metodlari birgalikda qo'llanildi [4], [6].

Xulosa

Mazkur ilmiy maqola Muhitdinova Halima Qodirovnanining O‘zbekiston huquq tizimining shakllanishi va rivojlanishiga qo‘shgan hissasi, xususan, uni "Huquq tizimining onasi" sifatida e'tirof etilishi asoslarini atroflicha tahlil qildi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Halima Qodirovna nafaqat huquqshunoslik sohasida faoliyat olib borgan, balki ayollarning ushbu sohaga kirib kelishi va professional faoliyat olib borishi uchun mustahkam zamin yaratgan [1]. Uning huquqiy ta’lim, qonunchilikni takomillashtirish va huquqiy madaniyatni yuksaltirish borasidagi sa’y-harakatlari O‘zbekiston huquq tizimining bugungi darajasiga erishishida muhim ahamiyat kasb etgan [2, 6]. Ayniqsa, huquqshunos ayollarning jamiyatdagi o‘rnini mustahkamlashdagi faoliyati gender tenglik masalalarini ilgari surishda namuna bo‘lgan [4, 5].

Amaliyot va siyosat uchun bu ilmiy maqola bir qator muhim xulosalarni taqdim etadi. Birinchidan, Halima Qodirovna kabi fidoyi shaxslarning merosini chuqur o‘rganish va targ‘ib qilish huquqiy ta’lim tizimida muhim ahamiyatga ega. Bu huquqshunoslikka qiziquvchi yoshlar, xususan, ayollar uchun ilhom manbai bo‘lishi mumkin. Ikkinchidan, huquqiy islohotlarni amalga oshirishda tarixiy shaxslarning tajribasi va qadriyatlariga tayanish huquq tizimining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Uchinchidan, ayollarning huquq tizimidagi

ishtirokini yanada kengaytirish va ularning professional o‘sishi uchun qulay sharoitlar yaratish bo‘yicha qonunchilik va siyosatni takomillashtirish zarur.

Ushbu ilmiy maqola asosida, O‘zbekiston huquq tizimida ayollarning faoliyatini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan maxsus dasturlarni ishlab chiqish, shuningdek, huquqiy ta’lim muassasalarida Halima Qodirovna kabi shaxslarning hayoti va faoliyatini o‘rganishga bag‘ishlangan kurslar yoki modullarni joriy etish tavsiya etiladi [3]. Bu, o‘z navbatida, huquqiy jamiyat qurish va gender tenglikni ta’minlash borasidagi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlariga mos keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qodirovna H.M. (2020). Huquq tizimining rivojlanishida ayollarning o'rni. Toshkent: Adolat nashriyoti.
2. Olimov A.A. (2018). O'zbekistonda huquqshunoslikning shakllanishi va taraqqiyoti. Toshkent: Sharq nashriyoti.
3. Ergashev B.E. (2021). Huquqiy ta'lim va uning ahamiyati. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
4. Nazarov R.R. (2019). O'zbekiston huquq tizimida gender tenglik masalalari. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
5. Ismoilov S.S. (2022). O'zbekiston huquqshunos ayollari: kecha va bugun. Toshkent: Yangi asr avlodi.
6. Xolmatov Q.Q. (2017). Huquqiy madaniyat va jamiyat taraqqiyoti. Toshkent: Milliy g'oya nashriyoti.